

Täysistunto

Perjantai 11.1.2019 klo 13.00—13.32

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n sekä tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 244/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Espanjan parlamentin puhemies Ana Pastor seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

Keskustelu

13.02 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! ¡Bienvenidos, amigos! — Tulorekisteri otettiin käyttöön tämän vuoden alusta, ja se on osa suurempaa tulotietojärjestelmää, jolla on suuri merkitys suomalaisen talouden ytimessä. Sen käyttö selkeyttää ja yksinkertaistaa vähintäänkin keskipitkällä aikajänteellä työnantajan ja viranomaisten menettelyitä, ja se on tässä ensimmäisessä vaiheessa varsin käytännöllinen työkalu.

Mutta ehkä tässä yhteydessä on syytä muistuttaa siitä, mikä on tulorekisterin merkitys laajemmalti 2020-luvulla. Siihen on asetettu suuria toiveita sekä työllisyyden että sosiaaliturvan osalta. Työllisyyden kasvattamisessa tulorekisteri mahdollistaa sen, että esimerkiksi etuuksilla olevia ei enää rangaista lyhytkestoisten työtehtävien vastaanottamisesta, niin että maksatukset viivästyisivät, vaan voidaan pysyä reaaliajassa. Ennen kaikkea välttämättömän sosiaaliturvan uudistus on se, jossa tulorekisteri on tärkeä työkalu. Se mahdollistaa toivottavasti sen, mihin kaikki täällä pyrimme seuraavalla vaalikaudella, että sosiaaliturvajärjestelmä olisi sellainen, että ihminen kaikissa elämänvaiheissaan voisi joustavasti siirtyä turvalta toiselle — ollessaan kokoaikaisessa palkkatyössä, keikkatyössä, määräaikaisessa työssä, yrittäjänä, opiskelijana, perhevapailla, työttömänä — että voisi siirtyä joustavasti ja myöskin viivästyksittä etuuksiaan heikentämättä tilanteesta toiseen.

13.04 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Harakka edellä juuri ihan hyvin kuvasi tämän tulotietojärjestelmän merkitystä. Tietenkin tänä päivänä on nykyaikaa ja tulevaisuutta se, että asiat sujuvat mahdollisimman mutkattomasti ja tiedonsaanti on helppoa ja samoin myös se, että kansalaisilla tietyllä tavalla käytännöt sujuvat paremmin arjessa. Tämä ei ole yhtään merkityksetön asia tässä suhteessa, mitä edustaja Harakka tuossa edellä sanoi, että tämänkaltaiset mekanismit ja järjestelyt mahdollistavat myös sitten sen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

että ihmisillä ei tule tällaisia erilaisia loukkuja elämän eri vaiheissa, että jos ottaa vastaan työtä, niin sitten joku korvaus viivästyy tai muuta. Sen kautta tietenkin kaiken tällaisen kehittäminen on välttämätöntä ja hyvä asia nyt ja tästä eteenpäin. Tämähän on jo tämän uudistuksen toista vaihetta, mitä tässä mennään, ja sinänsä asia ei ole uusi, mutta ehkä se on tärkeä noteerata myös tässä yhteydessä.

13.05 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Tietorekisteri on osa hallituksen strategisen ohjelman uudet toimintatavat -hanketta, osa digitalisaation hyödyntämistä. Tärkeää on minusta myöskin, voidaan sanoa, byrokratian vähentäminen normien sujuvoittamisessa — hyvä, että oppositiokin antaa täällä tälle työlle tunnustusta.

On todella totta, kun me pyrimme Suomessa sosiaaliturvajärjestelmää uudistamaan yksinkertaisemmaksi, oikeudenmukaisemmaksi ja kannustavammaksi, että siinä tarvitaan riittävä tietopohja, ajantasainen tietopohja, ja tulorekisteri tulee siinä todellakin olemaan 2020-luvulla erittäin tärkeä väline. Sen takia on todella hyvä, että nyt tällä vaalikaudella saadaan tämä hanke valmiiksi.

Totta kai kaikissa uudistuksissa tämä nivelvaihe, kun siirrytään uudistukseen, tulee asettamaan melkoisia haasteita vaikkapa tilitoimistoille, yrittäjille ja osin kansalaisillekin, mutta uskon, että niistä suhtkoht pienin vaikeuksin päästään ylitse ja tämä alkaa pelittää sitten keväällä jo varsin hyvin.

13.06 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se on niin kuin tässä on sanottu, että tulorekisterin, joka on jo itsessään merkittävä uudistus, kaikkein merkittävin seurannaisvaikutus on juurikin se, että sosiaaliturvaa voidaan perin pohjin uudistaa. Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on vuosikymmeniä palvellut isänmaata ja sen kansalaisia hienosti, mutta toisaalta enää ei ole sitä maailmaa, että koulunpenkiltä lähdetään 40 vuodeksi samaan ansiotyöhön, ollaan 40 tuntia viikossa ja kaikilla olisi tähän mahdollisuus. Se päivä ei enää ole tätä päivää.

Meidän sinisten ratkaisu on juurikin se, että uudistetaan sosiaaliturva tällaiseksi perusturvaksi käänteisen tuloveron kautta eli sosiaaliturva vähenee palkkatulojen kasvaessa, mutta vastikkeellisesti, eli täytyy aktiivisesti hakea töitä, niin kuin tietysti tälläkin hetkellä täytyy työttömän työnhakijan aktiivisesti hakea töitä, jotta tukea saa. Tietysti sitten, kun tietyn palkkatason ylittää, ei enää tätä perusturvaa tarvita, mutta se mahdollistaa juuri sen, mihin edustaja Harakkakin tässä viittasi, että pienipalkkaistakin työtä kannattaa ottaa vastaan. Ja kun tuolla turuilla ja toreilla ihmisille juttelee, erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla ja varmasti muissakin suurimmissa kaupungeissa, niin tämähän on se sosiaaliturvan liittyvä ongelma nuorillakin, että kannattaako työtä ottaa vastaan kaupungeissa, joissa esimerkiksi vuokrataso on varsin korkea, vai sitten saada tukea jopa enemmän kuin siitä pienipalkkaisesta työstä tällä hetkellä. Tämä meidän pitää pystyä yhdessä korjaamaan, niin että tulorekisteri mahdollistaa siihen teknisen ratkaisun. Minusta vaikuttaa siltä, oli seuraava hallituspohja mikä tahansa, että tällainen sosiaaliturvan uudistus tavalla tai toisella tulee. Siniset toivovat, että se uudistus olisi nimenomaan myös vastikkeellinen.

13.08 Harri Jaskari kok: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin erinomainen uudistus, ja näyttää hienosti siltä, että koko eduskunta on samoilla linjoilla. Tämä luo erinomaisen pohjan sille, miten me teemme työttömyysturva- ja sosiaaliturvauudistuksen sitten seuraavalla eduskunta- ja hallituskaudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

Tosiasia on se, että tällä hetkellä tilanne on se, että kun joku status muuttuu, niin itse asiassa viranomaiset joutuvat tsekkaamaan, mikä tilanne on, ja samanaikaisesti keskeytetään varmuuden vuoksi työttömyysturva, ja voi olla, että menee kaksi kolmekin kuukautta, ennen kuin työttömyysturvaa saa uudestaan, minkä seurauksena kukaan ei uskalla liikkauttaa yhtään mihinkään. Jos tämä aiheuttaa sen muutoksen, että otetaan edes lyhytaikainenkin työsuhde tai työtehtävä vastaan ja silloin ihan onlinea katsotaan se tilanne, mikä on työttömyysturvan ja työn kautta ansaitun tulon suhde, niin tähän on ihan huikea uudistus.

Nyt täytyy vain varmistaa, että tämä todellakin on niin kattava, että se pystytään ottamaan käyttöön. Toisaalta meidän pitää pitää huolta, että se on niin vähän byrokraattinen, että siitä ei aiheudu mitään ylimääräistä byrokratiaa yrittäjille tai muille, niin että sen pystyy hyvin nopeasti ja helposti ottamaan käyttöön.

13.10 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Osallistavan sosiaaliturvan kannalta tämä on mahdollistava ratkaisu. Tällä luodaan edellytyksiä sille, että pystytään tietämään perusteet työllistymiselle tai sitten sosiaaliturvalle paremmin ja nopeammasti. Mutta tähän mennessä tämä on tarjonnut tietysti yrityksille, lähinnä kirjanpito- ja palveluyrityksille, hallinnollista taakkaa ja sitten myös investointeja. Tästä eteenpäin, kun saadaan nämä järjestelmät parempaan kuntoon kuin missä ne tällä hetkellä ovat — koska siellä on haasteita olemassa — uskon, että tästä syntyy huomattavasti paljon enemmän, monikymmenkertaisesti säästöjä nimenomaan hallinnollisessa taakassa.

13.10 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Myös minä näen, että tämä on ennen kaikkea mahdollistava, niin että voidaan sosiaaliturvaa kehittää. Meidän järjestelmämme nyt on perustunut siihen, että ollaan joko kokonaan töissä tai kokonaan työvoiman ulkopuolella, ja osa-aikaisten töiden yhteensovittaminen sosiaaliturvaan on varsin hankalaa, vaikka meillä onkin soviteltu päiväraha. Tämä antaa nyt välineitä juuri siihen, mihin edustaja Jaskari viittasi, että ei tule sitä ongelmaa, että lyhytaikaista työsuhdetta ei kannata ottaa vastaan, koska työttömyysturvan maksu katkeaa. Hän saa kyllä jälkikäteen kaikki takaisin, mutta harvalla on itsellä puskuria valmiina, minkä vuoksi se on käytännössä estänyt lyhytaikaisten töiden vastaanottamisen. Nyt tässä luodaan järjestelmä, joka yhdessä sosiaaliturvan uudistamisen kanssa tekee tämän mahdolliseksi.

Tässä on hyvä ottaa oppia Isosta-Britanniasta. Siellähän tulorekisteri on ollut käytössä jo pitkään, ja siellä on myöskin yleisturvajärjestelmä, jossa on päästy siihen, että ottaa sitten yhden tunnin, kymmenen tunnin, sadan tunnin tai minkä tahansa työn vastaan, niin aina vähintään joka kolmas punta jää itselle siitä, minkä saa palkkaa, vaikka sosiaaliturvaa samaan aikaan leikataan. Eli kenenkään ei tarvitse miettiä, jääkö minulle nyt enemmän tästä käteen tai mitä muuta minulle tapahtuu sen jälkeen, jos otan tämän lyhytaikaisen työn vastaan, vaan työnteko kannattaa aina.

Tämä on sellainen tavoite, johon meidänkin täytyy pyrkiä, ja uskon ja toivon, että kun seuraavan hallituksen suuri asia varmaan tulee olemaan sotu-uudistus, tästä salista löytyy riittävästi yhteistä tahtoa muuttaa tämä järjestelmä kaikkien suomalaisten eduksi.

13.12 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Varmastikin on niin, että seuraavan hallituksen yksi suurimpia hankkeita on sitten sosiaaliturvan uudistaminen, ainakin jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

sote-uudistus saadaan tällä vaalikaudella vietyä läpi. Jos ei saada, seuraava hallitus ryhtyy jälleen tekemään sote-uudistusta. Sekin on selvä asia.

Mutta jokainen meistä tai ainakin suuri osa meistä tunnistaa ja tunnustaa sen, että sosiaaliturva todella vaatii uudistamista, ja kun keskustelua kuulee, niin meillä on samantapaisia ajatuksiakin ainakin periaatteista ja tavoitteista, mitä siinä pitää olla. Sosiaaliturvan pitää olla nykyistä yksinkertaisempi ja selkeämpi. Tästäkin, minkä esimerkiksi edustaja Satonen otti äsken esiin, että kaiken työn pitää aina kannattaa, varmaan olemme aika lailla yhtä mieltä. Mutta on aika pitkä polku, ennen kuin päästään siihen, koska tiedämme, että sosiaaliturva on aika monimutkainen. Siinä on hyvin monta liikkuvaa osaa, ja on iso revohka saada tuo maaliin.

Semmoinenkin ajatus tässä on ainakin itselleni hissukseen kypsynyt, että kun tuo sosiaaliturvan uudistamishanke on niin iso, ei sitä ehkä ihan yhden vaalikauden aikana kannata edes yrittääkään, vaan otetaan suosiolla sitten ainakin kaksi vaalikautta, että saadaan se kokonaisuus uudistettua paloissa — osa seuraavalla vaalikaudella, osa jää sitten myöhempäin. [Timo Harakan välihuuto] — Ehkä niinkin, edustaja Harakka.

Tämä lakiesitys on osaltaan työkalu, jotta voidaan lähteä sosiaaliturvaa uudistamaan muutaman muun hallituksen esityksen kanssa, ja on toivottavaa, että tämäkin asia etenee.

13.14 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tahdon kiittää hallitusta siitä, että kansallista tulorekisteriä, joka laitettiin vireille jo edellisen vaalikauden aikana, on viety eteenpäin. Tahdon kiittää hallitusta myös siitä, että perustulokokeilua on viety tämän vaalikauden aikana eteenpäin. Toki vihreänä toivon sitä, että perustulokokeilua voitaisiin jatkaa ja sen piiriä voitaisiin laajentaa myös muihinkin kuin puhtaasti työttömiin ihmisiin ja se voitaisiin saada valtakunnalliseksi niin, että vähintään noin 10 000 ihmistä olisi mukana — eri elämäntilanteista ihmisiä mukaan siihen, niin saadaan vähän parempaa tietoa, ja kun saadaan parempaa tietoa, voidaan tehdä parempia uudistuksia.

Mutta tartun myös siihen, mitä edustaja Kaikkonen toi viisaasti esiin juuri äsken, että sosiaaliturvan uudistaminen on kokonaisuudessaan niin valtavan kokoinen asia, että siinä tarvittaisiin parlamentaarista yhteistyötä, kenties tämäntyyppistä komitealaitosmallia uudestaan takaisin, jotta eduskunnassa työ ei menisi aina siihen, että kukin hallitus vuorollaan tekee tyhjäksi edellisen vaalikauden työtä vain omia sidosryhmiä kuunnellen, vaan saataisiin jatkuvuutta ja vakautta — sitä Suomi ennen kaikkea tarvitsee.

Minusta on hyvää se, mitä tulee sosiaaliturvan uudistamiseen kokonaisuutena, että täällä jaetaan hyvin paljon yhteisiä nimittäjiä. Täällä jaetaan se, että työn tekemisen täytyy olla aina kannattavaa, työntekijän palkkaamisen pitää olla aina kannattavaa ja aina on viisaampaa ottaa myös pieniäkin työpätkiä vastaan. Se vähentää myös pimeän työn tekemistä. Työtä on monesti tarjolla, mutta ennen kaikkea tuo verokiila on hyvin suuri, ja monia muitakin epäkohtia on, jotka estävät tekemättömän työn tekemisen. Se on varmasti yhteinen tahtotila, että kaikki työ, mikä on tehtävissä, myös tehdään.

Mutta varmaan isoin asia, mikä jakaa, mistä käydään keskustelua, on tosiaan kysymys vastikkeellisuudesta/vastikkeettomuudesta. Siihenkin kytkeytyy tämä byrokratiakysymys: aina kun on vastikkeellisuutta, siinä ohjataan tietyllä tapaa ja se kytkee aika paljon myös byrokratiaa mukaan. Itse ajattelen niin, että nykyisen minimisosiaaliturvan voisi käyttää kustannusneutraalisti perustulon kautta niin, että jokainen saisi tietyn perusturvan tason, ja se mahdollistaisi aina sen, että ihminen voi tehdä työtä, ottaa työtä vastaan ja määritellä myös itse omaa aktiivisuuttaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

13.16 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Olin kuulevinani edustaja Kaikkosen ansiokkaassa puheenvuorossa kokemuksen viisastuttamaa sävyä. Varmaankin on näin, että kun tehdään jokin valtava uudistus, niin se kannattaa tehdä vaiheittain ja realistisessa aikataulussa eikä pyrkiä liian kunnianhimoiseen aikatauluun.

Jos ja kun hallituksen sote-malli jää toteuttamatta, niin rohkenisin olla kuitenkin sillä tavalla luottavainen seuraavan hallituksen hankkeisiin, että jos keskitytään aidosti pelkkään soteen eikä sotketa siihen pelastuslaitosten uudelleenorganisointia, niin 3 800 sivun sijaan voitaneen saada kymmenesosalla siitä lakiesitysmassasta tämä asia eteenpäin ja vihdoin maaliin 2020-luvun alussa.

Mutta palatakseni tähän tulorekisteriin: Se on myös olennainen osa SDP:n esittämää reformia, joka on työtulotuki eli kaikkein pienipalkkaisimman työn tukeminen. Eli kun meillä on siis paljon tehtäviä, joista maksetaan alle 15 000 euroa vuodessa, jopa kokoaikaisia töitä, kuten metrosiivoojan työ, puhumattakaan sitten määräaikaisista ja osa-aikaisista töistä, joihin veronalennukset eivät pure, koska veroa ei makseta — valtionverotus on nolla tässä pisteessä — niin siihen olemme esittäneet työtulotukea, jonka idea on siis se, että käteen voisi jäädä pienipalkkaisista töistä enemmän kuin on nimellispalkka. Silloin tarvittaisiin joka kuukausi ennakonpidätyksen sijaan ikään kuin ennakko-veronpalautus, ja sen pitää ehdottomasti toimia reaaliaikaisesti, niin että ihmisen kannustin ottaa pienipalkkaista työtä vastaan tuntuu kouriintuntuvalta. Tämän toteuttamiseen tulorekisteri olisi äärimmäisen tärkeä työkalu.

Meillä on tällä hetkellä tilanne, jossa kannustimet ovat enemmänkin paperilla kuin tosiasiallisia. On olemassa ikään kuin tämmöinen moraaliseettinen syy, minkä takia palkkatyön verottaminen on edullisempaa kuin työttömyysetuudesta pidätetty vero. Ihmiset eivät aidosti arjessaan koe sitä kannustinvaikutusta — heillä ei ole kokemusta siitä, että vastaanotetusta työstä jää oikeasti hyötyä — mutta toivottavasti tulorekisterin avulla ihminen kokee myös arjessaan sen, että pätkittäinen, repaleinenkin työ kannattaa ottaa vastaan ja se näkyy välittömästi lompakossa.

13.19 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tästä hallituksen esityksestähän sukeutuikin varsin mielenkiintoinen ja myös laajempi keskustelu liittyen sosiaaliturvaan ja sen uudistamisen tarpeeseen. Todettakoon myös, että toki seuraavakin lakiesitys esiintyvien taiteilijoiden tilanteen parantamisesta, jota tänään käsittelemme, on erittäin tärkeä, edistettävä asia, ja yksimielisyys siitä onkin hyvä asia.

Mutta ottaakseni kantaa myös tähän laajempaan keskusteluun, jota tässä on käyty liittyen sosiaaliturvan tarpeen uudistamiseen, niin kyllähän problematiikka sosiaali- ja terveysuudistuksen jälkeen on siinä, että tehdään myös sosiaaliturvan uudistaminen. Vaikeuskerroin ei varmasti ainakaan pienene, koska perusturvan piiriin liittyy niin eläkekysymyksiä, ansiosidonnaiseen turvaan liittyviä kysymyksiä ja toki myös itse perusturvaan liittyviä asioita. Ja kuten tiedämme historiasta, niin siellä on saman pöydän piirissä sitten myös muitakin voimia kuin vain pelkästään parlamentin edustajia.

On erittäin merkittävää, että tällä vaalikaudella on pystytty jo menemään siihen suuntaan, että perustulokokeilua on pystytty ensimmäistä kertaa Suomen kaltaisissa oloissa kokeilemaan niin laajasti, miten nyt on tehty. Se on myös maailmanlaajuisesti erittäin merkittävä ja suuri kokeilu. Sen vaikutuksia alamme saamaan. Minusta olisi järkevää, että kun kansallinen tulorekisteri tulee nyt voimaan, sen avulla kokeiltaisiin esimerkiksi käännteistä tuloveroa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

Sitten on tietenkin hirvittävän tärkeää ollut se, että nykyinen keskustajohtoinen hallitus on jo valmistellut tätä asiaa myös tulevia vaalikausia varten. Parhaillaankin toimii toime-liaisuuden lisäämiseen tähtäävä parlamentaarinen hanke, joka työstää materiaalia ja vaih-toehtoisia polkuja, mitä asioita ainakin on huomioitava, kun tätä uudistusta tehdään.

Ja tietenkin jos nämä asiat olisivat hirvittävän yksinkertaisia, niin ehkäpä se sote-uudis-tuskin olisi saatu tehtyä jo aikaa sitten, kun kuitenkin jo usea eduskunta on sitä käsitellyt ja siihen liittyvää lainsäädäntöä on pitkälti 90-luvulta asti Suomessa jo työstetty. Mutta on tietenkin hirvittävän tärkeää, että tämä hallituksen esitys, joka nyt on käsittelyssä, ja myös koko tämä keskustelu liittyen sosiaaliturvaan tunnistavat työn luonteen muuttumisen mo-dernissa yhteiskunnassa.

Jos me haluamme lisätä työllisyysastettamme, mikä on ihan keskeistä koko hyvinvoin-tivaltion kestävyyskannalta, niin silloin meidän täytyy ottaa myös lyhytaikaisia pätäk-töitä, keikkatöitä vastaan. Tietenkin puhun oman kotimaakuntani, Lapin, puolesta. Meillä on talvisaikaan huutava pula sesonkityövoimasta. Silloin pienet kuntamme kasvavat mo-ninkertaisiksi, työvoiman tarve on suuri, mutta sitten me emme yhtäkkiä saakaan työvoi-maa. Sosiaaliturvan täytyy mahdollistaa myös se, että aina täytyy keikkatyön vastaanotta-misen olla järkevää ja täytyy saada tietää, mitä siitä jää itselle käteen.

13.22 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että täällä keskustellaan tu-lorekisteristä, koska se on todellakin tässä Toimi-hankkeessa, josta edustaja Kulmuni tääl-lä hyvin puhui, noussut yhdeksi kulmakiveksi sosiaaliturvan uudistamisessa. Tässä voisi myös vastata edustaja Touko Aallon huoliin tai kysymyksiin parlamentaarisesta yhteisym-märryksestä ja komiteatyöskentelystä. Nimittäin Toimi-hankehan on ollut sellaista työtä, ja me olemme siellä asiantuntijoiden, etujärjestöjen ja kaikkien puolueiden kesken itse asiassa paiskineet töitä jo vajaan vuoden ajan ja oppineet koko lailla asioita. Voisi jopa väittää, että siellä käsitykset ovat jossain määrin menneet yhteneväiseen suuntaan. Aina-kin on opittu se, että itse asiassa se, mitä puhutaan vastikkeellisuudesta tai velvoittavuus-ta, on pitkälti synonyymi sille, että on palveluja. Ihmisiä ei jätetä yksin, ja siihen, että ei jätetä yksin, sisältyy apua, ja siihen voi sisältyä pientä elämäntilanteeseen sopivaa patista-mistakin.

Tässä suhteessa meille on ollut äärimmäisen opettavaista kuunnella brittiläisiä ja vaika-pa eilen erinomaisia tanskalaisia asiantuntijoita, joilta nimenomaan oppi tämän, miten sosiaaliturvan taso voidaan pitää korkeana ja ihmisten tuloepävarmuutta todella vähentää, kun samalla pidetään huoli työmarkkinoiden liikkuvuudesta ja joustavuudesta. Tässä tämä velvoittavuus, joka tähän asti on ymmärretty pitkälti byrokratiana, tarkoittaa nimenomaan kontaktia työttömän ja hallinnon välillä. Sehän on Suomessa aika uutta. Meillä on vanhas-taan hyvin passivoiva työttömyysturva — ihminen on saattanut ilmoittautua työttömäksi, ja ei ole sen jälkeen puoleen vuoteen ollut ainuttakaan kontaktia. Mielestäni tähän perus-tulo-sanaan ei kannataisi nyt hirttäytyä. Jos sillä tarkoitetaan perinteistä perustuloa, joka on niin kuin vastikkeeton tulonsiirto kaikille, niin sellainen uudistus on umpikuja ja mah-doton. Tanskalaiset sanoivat sen eilen hyvin seminaarissaan: ”Me hylkäsimme tämän aja-tuksen jo aikoja sitten. Se on kunnianhimoton uudistus, joka jättää ihmiset yksin ongel-miensa kanssa.”

Ei tässä myöskään enää mihinkään kokeiluihin ole aikaa. Meillä on liian korkea työttö-myysaste ja alhainen työllisyys. Meidän pitää uudistaa, ja me voimme ihan hyvin sen tie-topohjan varassa todella lähteä uudistamaan, jota me saamme nyt lisää kiitos tämän kokei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

lun, mutta myös tämän työn, jota on tehty. Yksi asia, mikä on myös opittu, on se, että tämä ei todellakaan tule olemaan yksi kuusisataasivuinen tai tuhatsivuinen lakipaketti, [Puhemies koputtaa] vaan järkevä sekvenssi, sarja, monia uudistuksia, joissa pitää koko ajan ajatella myös lopullista maalia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Muistutan edustajia, että me päätämme tämän istunnon puolelta ja täällä on vielä yksi päätösasia. Joudutaan poistamaan osa asioista listalta.

13.25 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti. — Ennen saapumistani tänne eduskuntaan kansanedustajaksi vuonna 2011 työllistin pitkäaikaistyöttömiä ja vajaakuntoisia ihmisiä lahtelaisen työkeskuksen vetäjänä. Vuositasolla noin 150 ihmistä — työtöntä ihmistä, nuorta, vajaakuntoista, eri ikäistä ihmistä — meni meidän työkeskuksemme läpi, ja yhteistä tälle joukolle oli se, että sosiaaliturvamalli, joka Suomessa vielä silloin oli ja pitkälti tänä päivänäkin on, ei kaikkialta osiltaan ollut joko kannustava tai sitten erilaisia elämäntilanteita huomioon ottava. On ollut ilahduttavaa kuunnella, kuinka ennen seuraavia vaaleja täällä eduskunnassa ollaan hyvin yksimielisiä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmä vaatii laajamittaisen uudistuksen. Meidän pitää myös tältä osalta elää ajassa.

Kansallisen tulorekisterin laatiminen on tietenkin yksi tärkeä osa, käytännössä pohja uuden sosiaaliturvajärjestelmän rakentamiselle, ja meillä sosiaalidemokraateilla on ollut tämäntoinen yleisturvamalli pohjalla meidän omille esityksillemme. Mutta toivoisin, että seuraavalla vaalikaudella viisastuisimme tässä talossa sillä tavoin, että kun vahvojen vaalivoitteidemme ja vaaliohjelmien jälkeen tulemme eduskuntaan — ketkä tänne silloin tulevatkaan — tekisimme laajapohjaista parlamentaarista valmistelua niistä isoista asioista, joita on esimerkiksi sosiaaliturva, jotta saisimme sellaisen mallin, joka kestää aikaa ja ottaisi paremmin huomioon myös erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset.

13.27 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Todella, edustaja Vartiaisen hyvään puheenvuoroon liittyen voi todeta, että ei kai kukaan ole sellaista perinteistä perusturvamallia, vastikkeetonta, ajamassakaan Suomeen.

Meillä on toinen tärkeä valmistelu meneillään tämän Toimi-hankkeen lisäksi. Se on verotuksen tiekartta, road map. Sekin tulee Britanniasta — Britanniasta voidaan ottaa paljon oppia kaikessa muussa paitsi päätöksenteon tavassa. [Mika Kari: Brexit!] Päätöksenteon tavassa he ovat onnettomia. Tämä verotuksen tiekartta on parhaillaan liikkeellä tutkimushankkeella, jossa katsotaan, mihin maailmaan tulevaisuuden verotusta tehdään, kun työ muuttuu, digitalisaatio etenee, verokilpailu kovenee, tulee maakuntauudistus ja kaikki tällaiset. Se on erittäin tärkeä hanke, ja siitä sitten työ jatkuu. Sekin valmistuu ennen seuraavan hallituksen toiminnan alkamista, ymmärtääkseni. Kun ajatellaan tavallisten ihmisten elämää, niin siinä vaikuttavat sosiaaliturva, verotus ja maksut, ja tämä kokonaisuus on oikeastaan tärkeää ottaa huomioon, jos pyrimme todella kannustaviin ja oikeudenmukaisiin ratkaisuihin. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Muistutan vielä ajasta.

13.28 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Niin kuin täällä on useasti todettu, tämä on ensimmäinen askel kohti sotu-uudistusta, jossa tulot, olivat ne sitten sosiaalituloja, ansio- tai pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 140/2018 vp

omatuloja, pystytään kenties netottamaan jopa päiväkohtaisesti, jolloin ihmisten etuisuudet eivät koskaan katkea.

Edustaja Aalto tässä puhui hyvin tukien vastikkeellisuudesta tai vastikkeettomuudesta. Tätä täytyy pohtia myös jatkossa.

Sitten haluaisin ihan lyhyesti kommentoida tätä työtulotukea, mikä on SDP:n ehdotus. Siellä on aivan oikea havainto siitä, että sosiaalivakuutusmaksut estävät työllistymistä matalapalkka-aloilla, mutta tässä SDP:n esittämässä mallissa on se ongelma, että heidän työtulotukensa kohdistuu ainoastaan alle 15 000 ansaitseviin sekä osa-aika- tai tilapäiseen työhön, joten tämä saattaa itse asiassa kannustaa enemmän siihen, että todellakin niitä tilapäisiä ja osa-aikatoivia tulee enemmän ja enemmän, koska se synnyttää tietyn kilpailuedun. Ihmiselle tulee myöskin kannustavammaksi vastaanottaa tällainen lyhyt, osa-aikainen työpätkä, jos hänelle jää enemmän siitä käteen. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa] Eli tämä on ongelma. Itse olisin sitä mieltä, että täytyisi todellakin tätä työtulovähennystä nostaa asteittain, pienin askelin.

13.29 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän oli siis kyse siitä — käytänpö vastauspuheenvuoron, vai?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro, minuutti.

Selvä. — Tässä oli pieni väärinkäsitys työtulotuen osalta. Siis työtulotukihan on itse asiassa olemassa olevan työtulovähennyksen jatkamista nollan prosentin alapuolelle eli nolnaan euroon saakka, jolloin se on portaaton ja säädettävä myöskin etuuden koon suhteen. Eli siinä on sellainen erinomainen seikka, että kukin hallitus voi säätää sitä saatujen kokemusten perusteella oikean mittaiseksi. Jos saavutukset ovat niin myönteisiä kuin uskomme, sitä voidaan kasvattaa, tai jos ne eivät täytä tavoitteita, se voidaan jopa poistaa. Tällä tavalla se ei muodosta minkäänlaista kynnystä tietynmuotoisen työn vastaanottamiseen eikä myöskään palkkaan, vaan ulottaa niin sanotusti veronkevennykset myöskin niille, jotka eivät nyt veroja maksa ja jotka ovat [Puhemies koputtaa] se kaikkein kriittisin työllistettävä ryhmä, eli pienipalkkaisimmille.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.